

Pfv.II.21.156/2011/4.

A Kúria a felperesnek az I. r., II. r. és III. r. alperesek ellen ajándék visszakövetelése iránt a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróságon 8.P.24.764/2009. számon folyamatban volt és a Fővárosi Bíróság 45.Pf.635.378/2010/5.számú ítéletével elbírált perében az említett számú jogerős határozat ellen a felperes részéről 9. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2012. április 17. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 100.000 (százezer) forint és 27.000 (huszonhétezer) forint ÁFA, összesen 127.000 (százhuszonhétezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

I n d o k o l á s

A felperes és testvére, M. K. J., valamint édesanyjuk, K. J. között 2001. december 10-én ajándékozási szerződés jött létre, melyet közjegyzői okiratba foglaltak. A felperes a szerződéssel a testvérének ajándékozta a kizárólagos tulajdonát képező, a B.i hrsz. alatt felvett Á. utca szám alatti lakásingatlan 1/2 részét, édesanyjuk haszonélvezeti jogával terhelten. A szerződés 5.1. pontjában a szerződő felek kijelentették, hogy a közjegyző tájékoztatta őket az ajándék visszakövetelésének a Ptk. 582. §-a szerinti jogintézményéről és az ajándékozó ennek ismeretében ezennel feltétel nélkül lemond az ajándék visszakövetelésének jogáról.

A megajándékozott 2007. augusztus 14-én elhunyt. Az ajándékba kapott 1/2 tulajdoni illetőségét gyermekei, az I. és II. r. alperesek örökölték meg, édesapjuknak, a III. r. alperesnek özvegyi haszonélvezeti jogával terhelten.

A felperes keresetében az ajándékozással érintett 1/2 ingatlan tulajdoni hányadot a Ptk. 582. § (3) bekezdése alapján visszakövetelte. Előadta, hogy az ajándékozással kizárólag az utóbb elhunyt nővérét kívánta segíteni, mivel abban az időben ő, illetve a családja igen nehezen éltek. Az ajándékozási szándéka tehát nem terjedt ki arra, hogy ezzel testvére örököseit támogassa, akik egyébként is jelentős vagyont örökölt a megajándékozottól.

Az ajándékozás feltétele tehát az volt, hogy ezzel a nővérének nyújtson segítséget. Ez a feltétel, illetve feltevés a megajándékozott halálával megghiúsult. Enélkül pedig az ajándékozási szerződés megkötésére nem került volna sor. A feltevés fennállását az is alátámasztja, hogy a megajándékozott a halála előtt a felperes javára végrendelkezett a perbeli ingatlanról. Az ajándék visszajuttatásának szándéka tehát egyértelmű, függetlenül attól, hogy utóbb a végrendelet - formai okokból - érvénytelennek bizonyult.

Az eljárás során a felperes később úgy nyilatkozott, hogy az ajándékot azzal a feltevéssel adta, hogy a két testvér közösen fog gondoskodni édesanyjukról. Az ajándék visszakövetelésének jogáról pedig azért mondott le, mivel nem feltételezte, hogy tragédia történhet.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Álláspontjuk szerint a szerződésből egyértelműen megállapítható, miszerint feltételektől mentes ajándékozás történt. Ezen túlmenően a felperes a közjegyzői kioktatás után visszavonhatatlanul lemondott a visszakövetelés jogáról.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította.

Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a Ptk. 582. § (1) bekezdése alapján a még meglévő ajándékot akkor lehet visszakövetelni, ha arra az ajándékozónak létfenntartása érdekében van szüksége. Az állandó bírói gyakorlat szerint azonban a megajándékozott örököseitől a visszakövetelésnek ezen a címen nincs helye, ezért az elsőfokú bíróság az ajándékozó jelenlegi életkörülményeit nem vizsgálta.

A felperes keresetében a Ptk. 582. § (3) bekezdésére hivatkozott. E szerint az ajándék visszakövetelésére akkor is sor kerülhet, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adták, utóbb véglegesen megghiúsult és enélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

Az irányadó szempontokat a PK 76. számú állásfoglalás taglalja. E szerint előfordulhat olyan eset, amikor a társadalmi felfogás szerint is indokolt az ajándék visszakövetelése ezen a jogcímen, akár a megajándékozott örököseitől is, így pl. ha az ajándékozó abban a feltevésben részesíti ingyenes juttatásban a nála lényegesen fiatalabb hozzátartozóját, hogy majd róla - szükség esetén - gondoskodni fog. Ilyen esetben a megajándékozottnak az ajándékozót megelőző halála e feltevést - értelemszerűen - megghiúsítja, ezért megnyílhat az út az ajándék visszaköveteléséhez. A bírói gyakorlat szerint azonban a feltevést a megajándékozott számára egyértelműen ki kell nyilvánítani, jelen esetben pedig ez

nem volt megállapítható, különös tekintettel arra, hogy a keresetlevélben még a felperes maga sem tett említést arról, hogy az ajándékozásra határozott és egyértelmű feltevés mellett került sor. Csak később mondta, hogy közös kötelezettségvállalásról volt szó az édesanyjuk gondozására. A felperes nem tudott kielégítő választ adni arra, hogy ezt a keresetlevelében miért nem említette.

Tekintettel arra, hogy a felperesnek nem volt olyan előadása - ami bizonyítottság esetén - pernyertességét eredményezné, az elsőfokú bíróság érdemi bizonyítási eljárás lefolytatását mellőzve megállapította, hogy az ajándék visszakövetelésének a Ptk. 582. § (3) bekezdése alapján nincs helye. Ezen túlmenően a felperes a közjegyzői okiratban kifejezetten le is mondott a visszakövetelés jogáról. Ezért az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.

A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét - annak helyes indokaira visszautalva - helybenhagyta. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a rendelkezésre álló peradatok alapján helyesen állapította meg. Az arra alapított érdemi döntését és annak kifejtett indokait a másodfokú bíróság minden tekintetben osztotta.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen annak megváltoztatásával a felperesi keresetnek történő helytadást kért, másodlagosan pedig a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az eljáró bíróságok új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti az Alkotmány 57. §-ának (1) bekezdésében lefektetett bíróság előtti egyenlőség elvét, a Ptk. 2. §-ának (1) bekezdését, a 3. § (1) bekezdését, valamint az 582. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakat.

Az elsőfokú bíróság a tényállást nem állapította meg, csak a keresetlevélben foglaltakra, illetve a felperesnek a tárgyaláson tett nyilatkozatára hagyatkozott, ítéletében pedig a hatályos jogszabályi rendelkezésekkel szemben folyamatosan csak az állandó, illetve kikristályosodott bírói gyakorlatra hivatkozott.

Nem vizsgálta a felperes anyagi helyzetét, teherbíró képességét, noha a szerény körülmények között élő felperes egyedül gondoskodik a perbeli ingatlanban lakó édesanyjáról, aki az alperesekre nem számíthat. Az alperesek nem járulnak hozzá az ingatlan fenntartásához sem, tulajdonosi kötelezettségüknek nem tesznek eleget. Nem vizsgálta a bíróság azt a tényt sem, hogy az ajándékozáskor a felperest az a szándék vezette, hogy idős édesanyjuk eltartásáról a testvérek közösen fognak gondoskodni, azonban ez az alperesek jogelődjének halálával megghiúsult.

Ugyanakkor az alperesek nagyértékű ingatlant örököltek.

Azt is figyelmen kívül hagyta a bíróság, hogy a felperes elhunyt testvére a felperes javára végrendelkezett, melyben vissza kívánta adni az ajándékot, amely halála esetén már nem érheti el az eredeti célját.

A felperes eltúlzottnak tartotta az alperesek jogi képviselője részére megállapított munkadíjat is, ami - álláspontja szerint - nem áll arányban az általa végzett tevékenységgel, ezért arányos csökkentését kérte.

Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Álláspontjuk szerint az eljáró bíróságok nem sértették meg az Alkotmány rendelkezéseit, illetve a bíróság előtti jogegyenlőség elvét, helyes tényállásból helyes jogi következtetést vontak le, miszerint jelen esetben a Ptk. 582. §-a alapján nem kerülhetett sor az ajándék visszakövetelésére. Ezen túlmenően a jogbiztonság megköveteli, hogy a jogról való kifejezett lemondás főszabályként ne legyen visszavonható.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a perben nem állapított meg tényállást, ítéletét kizárólag a felperesi keresetlevélben foglaltakra, illetve a felperes személyes előadására alapította.

A fentiekkel szemben megállapítható, hogy az eljáró bíróságok a per eldöntéséhez szükséges mértékben a tényállást megállapították, a keresetlevélből a felperes személyes előadásából, az alperesi ellenkérelemből, illetve az okirati bizonyítékok alapján okszerűen vonták le azt a következtetést, hogy jelen esetben az ajándék visszakövetelésének a Ptk. 582. §-ában rögzített feltételei nem állnak fenn.

A felperes a keresetlevelében, illetve a tárgyaláson kifejezetten a Ptk. 582. § (3) bekezdésére hivatkozva terjesztette elő igényét az ajándék (ingatlanhányad) visszamesterné K. J.követelése iránt.

A Ptk. 582. § (3) bekezdése szerint az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen megghiúsult és e nélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

A fentiekkel összefüggésben helyesen mutatott rá az első-, illetve a másodfokú bíróság arra, hogy a felperes a keresetlevelében még arra hivatkozott, hogy az ajándékot kifejezetten az anyagilag

megszorult testvérének szánta, nem állt szándékában testvérének örököseit juttatásban részesíteni. A visszakövetelés indokát utóbb, a 2010. március 18-i tárgyaláson akként módosította, hogy a perbeli ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát azzal a feltevéssel ajándékozta az alperesek jogelődjének, hogy közösen fognak gondoskodni édesanyjukról. Ez a feltevés pedig M. K. J. halálával végleg megghiúsult.

A felperes bírói kérdésre nem tudott értékelhető magyarázatot adni arra, hogy miért változtatta meg a keresetlevélben foglaltakhoz képest az ajándék visszakövetelésének indokát, annyit mondott, hogy a keresetlevél benyújtásakor még nem gondolt át mindent.

Helyesen mutatott rá ítéletének indokolásában az elsőfokú bíróság arra, hogy a Ptk. 582. § (3) bekezdése, illetve a PK 76. számú állásfoglalás alapján téves feltevésre tekintettel kivételes esetben az ajándék a megajándékozott örököseitől is visszakövetelhető. Az egységes bírói gyakorlat értelmében azonban a téves feltevésre alapított visszakövetelési jog érvényesítése során elsősorban az ajándékozás időpontjában fennállott és az ajándékozó szándékát döntően meghatározó kívánalmat kell bizonyítani, amely nem azonosítható az ajándékozó általános erkölcsi elvárásaival, hanem konkrétan kinyilvánított, a megajándékozottak számára is felismerhető feltevést kell kifejezésre juttatnia (BH 2000/11/409.). Jelen esetben ennek megtörténtét a felperes a perben nem bizonyította, még csak nem is valószínűsítette, különös tekintettel arra, hogy a keresetlevelében maga sem hivatkozott arra, hogy kifejezetten az a feltevés motiválta az ajándékozásban, hogy a megajándékozott részt fog venni édesanyjuk gondozásában. A 2010. március 18-i tárgyaláson a felperes maga mondta el, hogy a testvérelével többször beszélgettek arról, hogy édesanyjuk gondozásra szorul, ennek során azonban a testvére (a megajándékozott) úgy nyilatkozott, hogy ők vidéken élnek, ezért a gondozás a felperesre fog hárulni. Ez önmagában is ellentmond az állítólagos felperesi feltevésnek.

A felperes a per során, illetve a felülvizsgálati kérelmében arra is hivatkozott, hogy az ajándékra létfenntartása érdekében is szüksége van, ezzel a kérdéssel azonban az eljáró bíróságok egyáltalán nem foglalkoztak.

A fentiekkel szemben a felperes ugyan említést tett nehéz anyagi helyzetéről, különösen tekintettel arra, hogy édesanyjáról egyedül kell gondoskodnia, ehhez az alperesek nem járulnak hozzá, azonban kifejezetten a Ptk. 582. § (1) bekezdése alapján az ajándékot nem követelte vissza és arra nem is lett volna jogi lehetősége, ugyanis a Ptk. 582. § (1) bekezdése alapján az ajándék visszakövetelésére az örökösektől nincsen jogi lehetőség (BH 2008/6/149-I.).

A fentiekén túlmenően helyesen hivatkoztak az alperesek a perben, illetve a felülvizsgálati ellenkérelmükben arra, hogy a felperes megfelelő közjegyzői kioktatás után feltétel nélkül lemondott az ajándék visszakövetelésének jogáról, amire a Ptk. diszpozitív szabályai számára lehetőséget biztosítottak és utóbb a felperes az ajándékozási szerződést erre tekintettel nem támadta meg, így az ajándék visszakövetelésére a kifejezett joglemondás folytán sem volt lehetősége.

A felperes a felülvizsgálati kérelmében az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének, a Ptk. 2. §-a (1) bekezdésének és 3. §-a (1) bekezdésének sérelmére is hivatkozott, azonban nem fejtette ki, hogy ezen jogszabályhelyek hogyan kapcsolhatók össze az ajándék visszakövetelésére vonatkozó kereseti kérelemmel.

A felperes eltúlzottnak találta az alpereseket képviselő ügyvéd részére megállapított munkadíjat is, mely álláspontja szerint nem áll arányban az általa végzett tevékenységgel.

A jogerős ítélet szerinti alperesi ügyvédi munkadíj azonban nem jogszabálysértő, összhangban áll a pertárgy értékével, illetve a 32/2003.(VIII.22.) IM rendeletben foglalt szempontokkal. Helyesen döntött ezért a másodfokú bíróság, amikor a munkadíj mérséklésére az IM rendelet 3. §-ának (6) bekezdése alapján nem látott lehetőséget.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme nem volt eredményes, ezért a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint őt kötelezte a Kúria az alperesek felülvizsgálati eljárási költségének viselésére.

Budapest, 2012. április 17.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelül: tisztviselő